

”Suurin haaste on ihmisen nopeuttaman ilmastonmuutoksen myöntäminen”

Haastateltavana matkailu- ja virkistystutkimuksen professori ja johtaja Norma Nickerson Montanan yliopistosta (USA)

Sini Kantola, Oulun yliopisto, Maantieteen tutkimusyksikkö & Luonnonvarakeskus¹

Norma Nickerson (Kuva: Federal Reserve Bank of Minneapolis.)

Yhdysvalloissa Kalliovuorten laaksossa sijaitsee väestöltään kaiken aikaa kasvava 70 000 asukkaan Missoulun kaupunki. Aivan kaupungissa kiinni olevan vuoren, Mount Sentinelin, juurella on Montanan yliopisto (University of Montana). Vuonna 1893 perustetussa yliopistossa on opiskelijoita noin 10 000 ja henkilökuntaa noin 800. Norma Nickerson toimii professorina ja johtajana Matkailu- ja virkistystutkimuksen laitoksessa (Institute for Tourism and Recreation Research), jossa työskentelee yhteensä viisi henkilöä ja jossa opiskelijoita on noin sata. Nickerson on toiminut laitoksen tutkimusprofessorina 24 vuoden ajan. Koko hänen opiskelu- ja työuransa on liittynyt virkistysmatkailun tutkimiseen.

Sini Kantola haastatteli Norma Nickersonia Montanan yliopistossa 11.4.2019.

Montana on pinta-alaltaan hieman Suomea pienempi osavaltio, jossa asuu noin miljoona ihmistä. Montanassa sijaitsee Glacier Nationalpark, ja osavaltiosta on pääsy maailmankuuluun Yellowstonen kansallispuistoon. Luonto- ja virkistysmahdollisuuksien ansiosta Montana on suosittu matkailukohde, jossa vierailee vuosittain yli 12 miljoonaa turistia. Montanaan matkustetaan luontoelämysten vuoksi niin Yhdysvalloista kuin ulkomailta. Matkailijoita houkuttelevat vuoret ja metsät, harvaan asutut alueet, joet ja järvet, kansallispuistot (Yellowstone ja Glacier), erämaat ja villieläimet sekä ylipäänsä hyvä pääsy valtion tai osavaltion julkisille maille. (The Economic Review of the Travel Industry in Montana, 2018).

¹ Sini Kantola on väitöskirjatutkija Oulun yliopiston Maantieteen tutkimusyksiköstä. Väitöskirjatyössään hän tekee yhteistyötä Luonnonvarakeskuksen kanssa. Kantola oli v. 2018–2019 yhdeksän kuukauden ajan tutkijavaihdossa Fulbright-stipendiaattina Yhdysvalloissa (Aldo Leopold Wilderness Research Institute, University of Montana ja University of Alaska, Fairbanks).

Mikä sai sinut alun perin kiinnostumaan matkailututkimuksesta? Minkätyyppistä tutkimusta olet tehnyt ja parhaillaan teet?

Kun tein väitöskirjaani virkistymisestä ja vapaa-ajasta, sain neuvon toiselta tohtorikoulutetulta: ”Huomaatkos, mihin kasvu on suuntautumassa tulevaisuudessa? Matkailuun. Ja matkailussa liikkuu paljon myös rahaa.” Pidän erityisesti ulkoilu- ja virkistystutkimuksesta, ja kun tähän kuvioon yhdisti matkailun kasvun, aihealue oli mielestäni erittäin relevantti tulevaisuutta ajatellen.

Tällä hetkellä teemme laitoksellamme monenlaista tutkimusta. Montanassa olemme osavaltion matkailututkimuskeskus. Perustehtävämme on kerätä määrällistä tietoa osavaltion matkailusta, sillä tämä tieto on taloudellisessa mielessä tärkeää. Lisäksi haastattelemme matkailuyrittäjiä: mitkä asiat heidän kannaltaan ovat olleet ongelmallisia, miten paljon he ovat käyttäneet rahaa matkailun kehittämiseen ja mitkä ovat heidän odotuksensa seuraavalle vuodelle? Tällainen tieto on tärkeää nykyisille ja tuleville matkailuyrittäjälle, jotta he voivat suunnitella, millaista toimintaa kannattaa alkaa harjoittaa ja missä. Tieto auttaa heitä saamaan myös lainaa pankista yritysideoilleen. Näitä tietoja olemme keränneet jo vuosikymmenten ajan, joten niistä näkyvät myös muutostrendit.

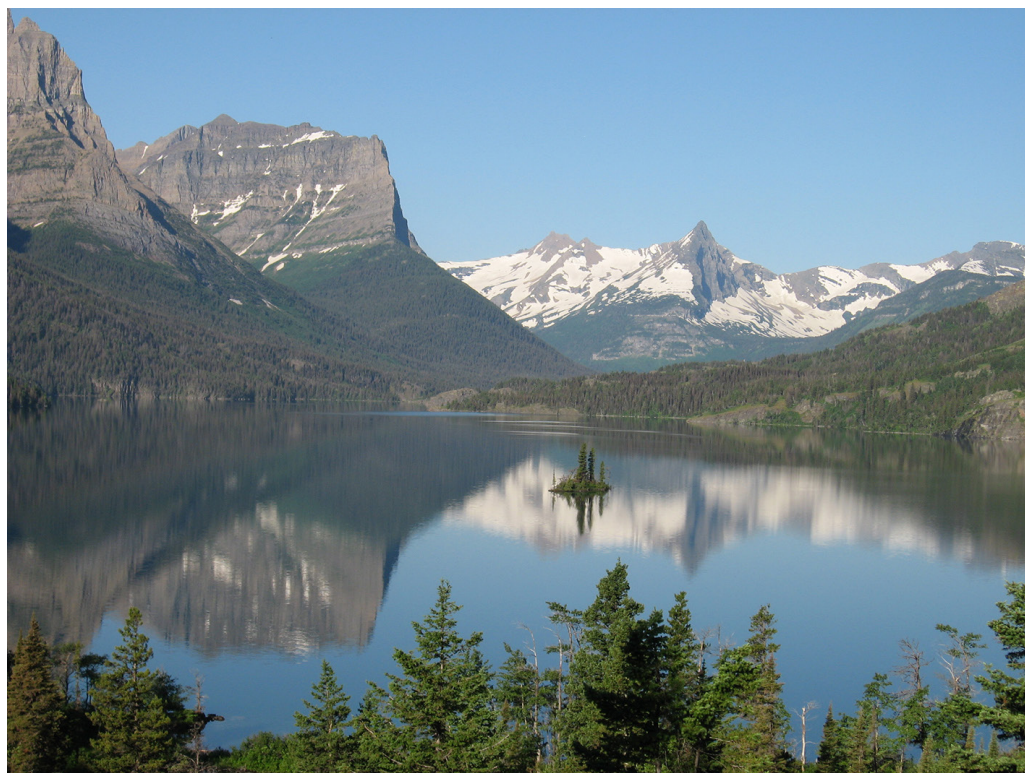
Teemme lisäksi paljon muuta tutkimusta. Eri sektorit ja toimijat voivat tilata meiltä selvityksiä ja tutkimuksia. Olemme tutkineet muun muassa pyöräily-, moottoripyöräily- ja lasketelumatkailua sekä Airbnb:n vaikutuksia kansallispuistojen lähellä sijaitsevien kylien asukarakenteisiin. Olemme selvittäneet, miten matkailu edistää hyvinvointia osavaltiossamme – tämä tieto on tärkeää erityisesti poliitikoille. Yellowstonen kansallispuiston lähikyliä olemme kehittäneet yhteistyössä paikallisten asukkaiden ja yritysten kanssa. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että Montanassa on paljon pieniä kuntia, jotka järjestävät kesäisin isoja tapahtumia. Esimerkiksi pieni 600 asukkaan kunta voi järjestää tapahtuman, johon tulee 10 000 matkailijaa. Taustatieto paikalle saapuvista matkailijoista on tärkeää pienille kunnille, jotta ne pystyvät kehittämään tapahtumia eteenpäin.

Montanassa alkuperäisamerikkalaisten historia on rikas, ja tämä aihe kiinnostaa erityisesti ulkomaalaisia matkailijoita. Paikalliset alkuperäisamerikkalaisetkin ovat huomanneet, että heidän historiansa ja kulttuurinsa voisi olla kiinnostava matkailuelämys. Aihe on kuitenkin herkkä, sillä kaikki eivät halua matkailijoita alueilleen. Toisaalta alkuperäisamerikkalaisten reservaatit ovat usein köyhiä, joten matkailu voisi olla yksi keino taloudellisen tilanteen kohentamiseen. Tärkeää olisi rajata matkailu niin, että esimerkiksi joihinkin seremonioihin ja joillekin alueille muut kuin alueen asukkaat eivät saisi tulla. Montanassa on oma virasto, joka auttaa alkuperäisamerikkalaisia kehittämään liiketoimintaa heidän oman kulttuurinsa pohjalta.

Kuvailisitko matkailun nykytilaa ja kehitystä Montanassa?

Matkailusektori yrittäjien johdolla huolehtii matkailun kehittämisestä – osavaltio itse ei tee matkailun strategista kehittämistyötä. Montanan osavaltion näkökulmasta matkailun tuomat tulot ovat tärkeitä, ja tuloja ajatellaan tulevan sitä enemmän, mitä enemmän matkailijoita alueella käy. Matkailijamäärien lisääminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä. Montanassa onkin herännyt pyrkimys saada alueelle matkailijoita, jotka kuluttavat vähemmän infrastruktuuria ja aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa esimerkiksi luonnolle, mutta joilla on enemmän ra-

haa käytettävissä. Tämä on haasteellinen tavoite, mutta tähän pyrkivät sekä suuret kaupungit että pienet kylät. Esimerkki "ihanneturistista" olisi henkilö, joka viettää aikaa luonnossa mutta yöpyy kaupungissa ja käyttää kaupungin tarjoamia palveluita. Massaturismi ei ole näiden tavoitteiden kanssa sopusoinnussa – ja kuitenkin useimmat ihmiset, muutkin kuin "ihanneturistit", haluavat matkustaa. Eräät Glacier National Parkin lähiseudun maakuntien johtajat ovat sanoneet, että alueelle ei haluta enää lisää matkailua. Heidän mukaansa turismi tuhoaa infrastruktuurin ja kaupungit, tiet kuluvat, vessat tulvivat ja vettä käytetään liikaa. Matkailun ajatellaan siis aiheuttavan liian paljon haittaa. Siksi matkailuelinkeinon pitää kyetä näyttämään, että matkailun tuomat tulot itse asiassa auttavat pitämään yllä infrastruktuuria ja palveluita. Asiasta tekee ongelmallisen se, että Amerikassa ei haluta maksaa veroja eikä meillä Montanassa palveluihin ole sisällytettyä arvonlisäveroa. Osavaltio ei näin ollen suoraan juurikaan hyödy matkailusta saatavista tuloista.

Kuva 1. Wild Goose Island in St Mary Lake, Glacier National Park. (Kuva: Norma Nickerson.)

Osavaltiot eivät tee keskenään paljonkaan yhteistyötä matkailuun liittyen hotellitoimintaa lukuun ottamatta. Montanassa matkailu kehittyy yritysvetoisesti. Matkailijat haluavat autenttisia elämyksiä, ja Montanassa on paljon pieniä matkailuyrityksiä, joiden intohimona on tietty oma matkailutuote. Suuria matkailualan yrityksiä alueella ei ole. Turismi on perinteisesti painottunut vahvasti kesä-elokuulle, mutta nykyisin sesonki on pidentynyt toukokuusta syyskuuhun. Monet yritykset saavat huippusesongin aikana niin paljon tuloja, että niillä ei ole paineita tuot-

taa tulosta hiljaisempaan aikaan. Peräti 90 % matkailijoista vierailee Montanassa kesällä. Monet ihmiset USA:ssa eivät koe houkuttelevaksi lähteä talvella viettämään lomaa johonkin kylmään paikkaan.

Elämänlaatu, puhdas ilma ja vesi, hyvä kylä- tai kaupunkiyhteisö, pääsy julkisille maille, vesiin ja jokiin sekä retkeily- ja virkistysmahdollisuudet – näillä asioilla sekä ihmisiä että yrityksiä (erityisesti teknologiayrityksiä) kannustetaan muuttamaan Montanaan ja vierailemaan siellä. Termeillä ekoturismi tai luontoturismi aluetta ja sen palveluita ei kuitenkaan mainosteta, koska asiakkaat eivät tällaisia palveluita erityisesti etsi.

Kuva 2. Old Faithful Geyser, Yellowstone National Park. (Kuva: Norma Nickerson.)

Mitkä ovat matkailun mahdollisuudet ja haasteet Montanassa?

Yksi suuri tavoite ja visio Montanassa on suuren maa-alueen palauttaminen alkuperäiseen muotoonsa, jolloin alkuperäislajit, kuten biisonit, pystyisivät laiduntamaan siellä (American Prairie Reserve, 2019). Tavoitteena on saada palautettua alueelle 10 000 biisonia ja muita alkuperäislajeja. Tavoite on hyvin kunnianhimoinen ja toteutunee kokonaisuudessaan ehkä vasta vuosikymmenten päästä. Tämän preeria-alueen ensisijainen tarkoitus on luontolähtöinen, mutta samalla alueesta on tarkoitus kehittää matkailukohde, jossa ihmiset voivat nähdä, miltä montanalainen luonto näytti ennen eurooppalaisten maahantuloa.

Montanassa pääsee nykyään lentämällä lähes kaikkialle. Tämä on mahdollisuus, mutta samalla ilmastonmuutoksen kannalta suuri haaste. Lentoyhteyksien järjestäminen pienillekin paikkakunnille on ollut kannattavaa, mikä on näkynyt lisääntyneinä turistimäärinä. Hyvät kulkuhyteydet ovat houkutelleet matkailijoiden lisäksi kouluttautuneita ihmisiä ja eri alojen yrityksiä muuttamaan pienillekin paikkakunnille. Olisi hienoa, jos tulevaisuudessa USA:ssa olisi mahdollista liikkua luotijunilla, mutta koska maa on niin laaja, tätä on erittäin vaikeaa toteuttaa. Pysähtyisivätkö nopeat junat edes Montanan kaltaisessa vähäväkisessä osavaltiossa? Ehkä en ajattele tarpeeksi laajasti, mutta tällaisen junaverkoston rakentaminen olisi vaikeaa. Olemme liian iso maa siihen.

Lyhytaikaisen vuokraustoiminnan, kuten Airbnb:n, vaikutukset näkyvät voimakkaasti kansallispuistojen lähellä olevissa kylissä: kylät ja naapurustot ovat alkaneet tyhjentyä paikallisista ihmisistä, koska asunnot on myyty sijoittajille. Etenkään nuoret perheet eivät hintojen nousun takia pysty enää ostamaan asuntoa läheltä työpaikkaansa, ja he ovat joutuneet muuttamaan kauemmaksi. Tämän seurauksena esimerkiksi West Yellowstonen kylässä paikallinen koulu suljettiin, kun lapsia ei enää alueella ollut. Eräs nainen kertoi surullisena, että hän ei enää tunne naapureitaan, koska kaikki ympärillä olevat talot ovat nykyisin Airbnb-käytössä. Talviaikaan alueella ei ole ketään. Lyhytaikainen vuokraaminen on tavallaan tuhonnut koko yhteisön. Tämä on valtava haaste, joka ei koske vain Montanaa, vaan ilmiö on tuttu muuallakin, sekä USA:ssa että muualla maailmassa.

Olen yrittänyt keskustella matkailuyrittäjien kanssa ilmastonmuutoksesta, mutta he eivät ole halunneet edes puhua siitä. Se on niin ristiriitainen asia. Ihmiset eivät halua myöntää, että Montanassa on kesäaikaan yhä enemmän metsäpaloja ja laaksoissamme on usein paljon savua. Matkailijat tulevat hakemaan sinistä taivasta ja raikasta ilmaa. Miksi he haluaisivat tulla tänne, kun joka paikassa on vain savua? Yrittäjät eivät suostu näkemään tätä tosiasiaa. Heidän pitäisi kuitenkin myöntää, että esimerkiksi elokuu ei ole hyvä aika tulla tänne – ja kertoa tämä matkailijoille suoraan. Kalastukseen ilmastonmuutos vaikuttaa vesien lämpenemisen kautta ja metsästysmatkailuun myöhäisemmän lumentulon vuoksi. Lisäksi ilmaston lämpeneminen saa luonnon eläimet käyttäytymään eri tavoin. Koska villieläinten tarkkailu on yksi Montanan päänähtävyys, tämäkin vaikuttaa turismiin.

Poliitikotkin ovat USA:ssa erittäin hitaita ja haluttomia myöntämään ilmastonmuutoksen ja sen vaikutukset. Ilmastonmuutos ei siis ole saanut bisnesmaailmaa eikä myöskään poliitikoita ryhtymään riittäviin toimenpiteisiin. Yrittäjät pyrkivät tuottamaan voittoa ja tulosta, ja bisnesajattelu ohjaa myös poliitikoita: "Voin tehdä mitä haluan, ja jos toiminnastani on jotain haittaa, se ei ole minun ongelmani!" Tämä ei ole hyvä asenne! Mielestäni viranomaisten pitää asettaa sääntöjä. Mutta esimerkiksi Montanassa sanasta sääntely ei pidetä: "Olen vapaa! Minä teen mitä haluan! Älä vaivaa minua näillä ikävillä asioilla äläkä ainakaan verota minua niistä!" Olemme USA:ssa jäljessä tässä ilmastonmuutoskeskustelussa, ja se on todella surullista. Matkailuelinkeino on varmasti peloissaan, koska lentäminen on saastuttavaa ja matkailu on riippuvainen lentämisestä. Siksi ihmiset eivät halua puhua asiasta. Kun tutkijana esitän asiaa koskevia kysymyksiä, ihmiset vastaavat kysymällä, mitä minulla on matkailua vastaan. Koko asiasta ei yksinkertaisesti haluta kuulla eikä ainakaan myöntää, että olemme omalla toiminnallamme

aiheuttaneet ilmaston muuttumisen. Jotta voisimme tehdä jotain asian hyväksi, kaikkien amerikkalaisten pitäisi muuttaa elämäntapaansa. Luulen, että USA:ssa ihmiset reagoivat jälkikäteen sen sijaan että ryhtyisivät toimiin etukäteen, mikä on valitettavaa. Voin vain toivoa, että alamme ottaa vastuuta näistä asioista. Toivon, että nuoret ihmiset heräävät ja sanovat: ”Katsokaa, te vanhemmat ihmiset, mitä olette tehneet! Nyt tämä kaikki jää meidän siivottavaksemme ja hoidettavaksemme!” Toivottavasti he heräävät pian.

Lähteet

American Prairie Reserve (2019). Haettu 15.5.2019 osoitteesta www.americanprairie.org

The Economic Review of the Travel Industry in Montana (2018). Institute for Tourism & Recreation Research. W.A. Franke College of Forestry & Conservation, University of Montana.